

történeti perspektívából szemlélve a vizsgált jelenségeket. Az elmúlt években azonban új kutatási „trendek”, szemléletmódok jelentek meg a néprajztudományban (is), amelyek az interdiszciplináris, illetve a hibrid vizsgálati módszereket helyezik előtérbe.

A Maros folyó mint természeti „jelenség” megragadható a vízgazdálkodás, az árvizeknek a természeti környezetre gyakorolt hatásai, az ökológia szempontjából, ezáltal a természettudományoknak teremtve vizsgálati lehetőséget. Van azonban a Marosnak társadalmi és kulturális aspektusa is, amelyek társadalomtudományi szempontból értelmezhetők. Előadásomban a történeti-gazdasági előzmények felvázolásával a folyó társadalmi-kulturális szerepének egy formáját mutatom be röviden, a folyó és a termálfürdő rekreációs funkciójának értelmezési keretében.

Bali Cintia

Az észlelt megbízhatóságra vonatkozó ítéletek reprezentációja az arctérben

A mindennapi életünk során számtalan inger ér bennünket, ebből fakadóan a szociális ingerek feldolgozásában gyakran támaszkodunk kategorizációs és generalizációs folyamatokra. Ezen folyamatoknak hála hatékonyabban eligazodunk a társas környezetünkben és képesek vagyunk pontosabban előre jelezni a minket körülvevő egyének viselkedését, érzelmi reakcióit. Bár ezen mechanizmusok nélkül elvesznénk a szociális ingerek sűrűjében, hasznosságuk mellett gyakran korlátozzák gondolkodásunkat és alapot szolgáltatnak az előítéletek és sztereotípiák kialakulásának. Az egyik leggazdagabb szociális ingerforrásnak az arcot tekintjük, így az arc karakterisztikái gyakran meghatározzák egy másik személyről alkotott vélekedésünket is. Különösen nagy hatása lehet annak, ha az illető fizikai megjelenése okán más általunk ismert személyekre emlékeztet.

Dolgozatom célja az volt, hogy fény derüljön arra, hogy vajon a hasonlóság mellett az arcok ellentéteessége is hasonló hatással van-e az ítéletalkotásunkra. Így egyedi és antiarcok megbízhatóságát értékeltettük a vizsgálatban résztvevő személyekkel. A kutatási eredményeink alapján, azonban az az előfeltételezésünk, hogy az antiarcok az egyedi arcokhoz képest ellentétes arcokhoz képest ellentétes megítélésben részesülnek nem igazolódott be, bár a fiatalabbak körében kimutatható egy tendencia, amely megfelel a várakozásainknak.

Bálint Dénes Tamás

Az erdőgazdálkodás hatása az egerészölyv (*Buteo buteo*) fészkelési lehetőségeire a Mártélyi Tájvédelmi Körzet területén

A Mártélyi Tájvédelmi Körzet Hódmezővásárhelytől nyugatra, a Tisza bal partján terül el, mintegy 2260 ha-on. A területet nyugatról a Tisza-folyó, keletről az árvízvédelmi töltés, míg északon és délen egyaránt egy-egy út határolja. Hullámtéri terület, ezért a Tisza időszakos elöntései nagyban formálják a táj arculatát, és meghatározzák a gazdálkodás lehetőségeit. A folyószabályozás előtt, ill. a XX. sz. közepéig változatos, extenzív tájhasználat jellemezte a területet (legeltető állattartás, kertművelés, gyümölcsészet, fejesfás üzemű, szálaló és vágásos erdőművelés, kispárcellás szántók, kisszerszámos halászat). Mára azonban a szűkülő lehetőségek mentén csak az erdő-, a mező- és a

vadgazdálkodás bizonyos ágaival találkozhatunk. A mezőgazdaság erőltetett átszervezése következtében uniformizálódó tájhasználat nem tudott fenntarthatóan és plasztikusan alkalmazkodni a folyószabályozás következményeként szélsőségesebbé váló vízjárás következményeire. Ez oda vezetett, hogy a XX. sz. második felében egyre nagyobb területek spontán folyamatok, vagy faültetvények telepítése révén erdősültek.

Az egerészölyv (*Buteo buteo*) fészkelése az erdősült területekhez kötött, melyek megközelítőleg 65%-ban borítják a tájvédelmi körzetet. E faj meglehetősen nagy számban költ a területen, kellő mintaelemszámot biztosítva statisztikus vizsgálatokhoz. Az előzetes megfigyelések és adatok szerint fészkelhely-választása számos rokon vonást mutat több más ritkább, fokozottan védett, nagytestű madárfajéval, ezért jó modellfajnak tekinthető a természetvédelmi élőhelykezelés tervezéséhez. Feltételezésem szerint nem csupán a fa faja, és így a lehetséges ágszerkezete meghatározó a fészkelés szempontjából, de az adott erdőrészlet struktúrája is (a túl sűrű lombkorona nem teszi alkalmassá nagy testű madárfajok számára az adott erdőrészletben a fészkek megközelítését). E két jellemző kialakulására az erdőgazdálkodásnak van jelentős hatása. A Mártélyi Tájvédelmi Körzet területén előfordul spontán erdősülés (melyre sajnos leginkább az idegenhonos invazív terjedésű fajok jellemzőek), alapvetően azonban tervezett, ültetvényes erdőgazdálkodást folytat a jogosult. Az országos jelentőségű természetvédelmi területen nem csak az őshonos társulásalkotó fajokkal történik a felújítás, de a biodiverzitás kárára nemes nyár fajtákkal is. Az ilyen erdőrészletek hiába jelentenek fás szárú vegetációt, az egerészölyvek fészkelésre csak meglehetősen kis számban használják. Feltételezésem szerint azért, mert e fák nem rendelkeznek fészkelésre alkalmas szerkezettel. Azokban az esetekben, mikor mégis nemes nyáron történik a fészkelés, rendre valamilyen faipari szempontból szerkezeti hibás faegyedről van szó. Hasonló okokra vezethető vissza a homogén, telepített kocsányos tölgy állományok esetében is az alacsony arányú fészkelés. Ezekben az erdőrészletekben vélhetően az egyedek fiatal korából adódóan még nem alakul ki a szükséges struktúra. A területen legnagyobb számban hazai nyár fajokon található egerészölyv fészkek. E fajok egyes állományai viszonylag kis területen is nagy számban képesek produkálni a költésére leginkább megfelelő lombkorona szerkezetet. Az árvízvédelmi szempontok alapján korábban fejesfás üzemmódban művelt, gát menti füzesek (botoló füzesek) „felhagyása” következtében kiterjedt, jellemzően mély fekvésű erdőrészletek lassanként átalakulnak: a rendszeres ápolás hiányában összeroskadó füzek helyét az idegenhonos, invazív zöldjuhar és amerikai kőris veszi át, melyek közül csak az utóbbi nyújt lehetőséget az egerészölyv számára a fészkelésre. A bédai egyenes fűz szintén nagy kiterjedésű területen található meg, ám csupán egyetlen alkalommal választotta egy egerészölyv pár fészkelésre. A faj e célra való alkalmatlanságát jelzi, hogy e kísérlet sikertelenül, a fészkek és a benne lévő két fióka pusztulásával zárult.

A hipotézisem szerint az egerészölyv fészkelése a vizsgált területen az egyes faegyedek struktúrájának, valamint azok egymáshoz való térbeli viszonyának, továbbá az emberi zavarásnak a függvénye, mely feltételezésemet a több költési szezon átfogó adatok feldolgozásával bizonyítom.